

Zdeněk Jemelík: Proměny justice v čase

 infokurýr.cz/n/2024/10/09/zdenek-jemelik-promeny-justice-v-case

kurýr

9. října 2024

Zdá se to být neuvěřitelné, ale je to tak. Ještě v roce 2024 dozníval soudními rozsudky hon na domnělé pachatele „solárních podvodů“, spáchaných v roce 2010. Četba rozsudků jako zpětný pohled na původní vlnu rozhodnutí trestních i správních soudů je rozhodně zajímavá, zřejmě došlo k posunu v právních názorech ve prospěch zdravého selského rozumu.

Aby bylo jasné, o čem vlastně píší, musíme se vrátit do minulosti. V době působení vlády Petra Nečase (ministra financí Miroslava Kalouska a ministra průmyslu a obchodu Martina Kuby) se v souladu se záměry Evropské unie naplno rozběhla výstavba fotovoltaických elektráren. Zájem investorů pustit se do nového oboru podnikání měly povzbudit výhodné výkupní ceny za vyrobenou elektřinu. V listopadu 2010 ale vyšla cenová vyhláška, kterou se výkupní ceny podstatně snižovaly pro elektrárny, které získají licenci až po 31. prosinci 2010. Mezi investory vypukla panika. Nastal závod s časem, neboť drastické snížení příjmů by vyvolalo potíže při splácení úvěrů a možná by některé firmy přivedlo ke krachu. Kdekdo se snažil získat licenci za každou cenu včas. Po takto vyvolaných zmatcích následovala pak vlna trestních řízení proti „solárním baronům“ a správních procesů, směřujících k odebrání licencí.

Příliš se nemluví o tom, že listopadové „zatažení za brzdu“ mělo nežádoucí vedlejší účinky pro stát, daňové výnosy z příjmů fotovoltaických elektráren se snížily tak, že výsledná bilance zásahu pro stát byla záporná. Tím celá záležitost nabývá povahu trapasu. Kdyby nebylo paniky kvůli snížení cen, kdyby licenční řízení probíhalo v klidu, nebylo by ani následných soudních řízení. Ke všemu vyvoláním nepříjemností stát nakonec nic nezískal. A kvůli takto zfušovanému zásahu do financování obnovitelných zdrojů šly pak do vězení desítky jinak řádných občanů.

Ve státě, trpícím přetrvávajícím sklonem k byrokratizaci všeho možného, pro provozování solární elektrárny bylo nezbytné získat licenci Energetického regulačního úřadu (dále jen ERÚ). V jiných státech to nebylo nutné a dnes i u nás lze uvést elektrárnu do provozu bez licence. Žadatel o licenci musel žádost doplnit různými přílohami. Především musel prokázat, že má právní titul k užívání elektrárny a její provoz je bezpečný. Licenci ale ERÚ vydal až na základě prohlídky zařízení na místě komisí jeho pracovníků. Přesné termíny prohlídek určoval ERÚ podle svých kapacitních možností, takže je žadatel předem neznal. Musel si proto přílohy připravit s přiměřeným časovým předstihem. ERÚ měl právo vyzvat žadatele k doplnění přílohy, popřípadě jej za vady pokutovat. Důležitou přílohou byly revizní zprávy, vypracované oprávněným revizním technikem, jimiž se primárně prokazovala bezpečnost provozu zařízení. ERÚ ani investoři nebyli oprávněni kontrolovat jejich správnost.

Základním důvodem různých nesrovnalostí byla neúplnost a nepřesnost podzákoných předpisů a pravidel licenčního řízení, vydaných ERÚ. Znalosti investorů o nich byly děravé a stejně na tom byli příslušníci orgánů, činných v trestním řízení. Státní zástupci a soudci zejména nepochopili, že rozhodující pro vydání licence je posouzení na místě stavu elektrárny komisí ERÚ, zatímco přílohy jsou jen přílohy. Kritická byla úloha revizních zpráv. Dodnes neexistuje právní předpis, který by upravoval způsob a náležitosti jejich zhotovení. Až v roce 2013 Nejvyšší správní soud rozhodl, že revizní zpráva je dokladem o dokončenosti a bezpečnosti elektrárny a při provádění revize musí být fotovoltaické panely napojeny na nízkonapěťovou rozvodnou síť.

Revizní technici nemohli předjímat pozdější rozhodnutí Nejvyššího správního soudu a mnozí se omezili na prověření bezpečnosti nízkonapěťové sítě. Na připojení panelů nečekali, protože ty mají vlastní záruky bezpečnosti. Nezpůsobili žádnou škodu, elektrárny jsou v provozu řadu let a zatím nedošlo k žádné nehodě, způsobené vadou sítě. V předložení revizní zprávy, která neodpovídala

pozdějším pravidlům, stanoveným soudy, spatřovaly orgány činné v trestním řízení podvod a soudy jejich předkladatele odměňovaly nepodmíněnými tresty odnětí svobody.

Že komise ERÚ uznala elektrárnu za dokončenou, bezpečnou a způsobilou pro získání licence, takže investor získal licenci právem, přestože revizní zpráva nevyhovovala pozdějším nárokům? Státní zástupce a soudy to nezajímalo. Samozřejmě se neostýchali použít retroaktivního právního postupu. Úkol zněl trestat, tedy se trestalo.

Potíže působilo i prokazování vlastnického vztahu k elektrárně. Ve chvíli, kdy investor připravoval příslušný dokument, mohly ještě být na zařízení drobné nedodělky. S vědomím, že rychle probíhají dokončovací práce, investor do soupisu částí zahrnul i ty, které čekaly na dokončení. Pro orgány činné v trestním řízení to byl důkaz, že investor chtěl s pomocí nepravdivého dokumentu oklamat Energetický regulační úřad a získat licenci neprávem. Odpovědné pracovníky odměňovaly vysokými nepodmíněnými tresty.

Že za dva dny po zjištění rozporu mezi obsahem dokumentu a skutečností již odborní pracovníci distribuční společnosti připojili elektrárnu na síť, do které z ní pak tekla proud, a že za dalších pár dnů investor získal licenci právem, neboť komise ERÚ konstatovala na místě úplnou dokončenost elektrárny, čímž došlo k setření malých rozdílů mezi stavem v době přípravy a obsahem dokumentu? Státní zástupce a soudce to nezajímalo. Chtělo se trestat, tož se trestalo. V obou výše uvedených případech orgány, činné v trestním řízení, nadřadily obsah příloh k žádosti o licenci nad zjištění skutečnosti oprávněnými pracovníky ERÚ na místě. Šly tedy proti pravidlům licenčního řízení.

V současnosti soudy posuzují stejné skutky jinak, než jejich předchůdci v rozsudcích z let 2015 a následujících. Uznávají, že vložení do licenčního spisu protokolu, popisujícího elektrárnu jako dokončenou, i když v době sepsání protokolu ještě k dokončení chyběly malé nedodělky, není důkazem o podvodných záměrech

předkladatele. V okamžiku posouzení stavu elektrárny komisí ERÚ, na jehož základě byla vydána licence, došlo ke konvalidaci protokolu a k oprávněnému vydání licence. Nevznikla škoda. Jednání, jež nevedlo ke způsobení škody, není trestným činem. Revizního technika, jenž při své práci v roce 2010 nemohl předjímat budoucí rozhodnutí správního soudu o pravidlech pořizování revizních zpráv, nelze považovat za podvodníka, neboť jednal v dobré víře ve správnost svého postupu. Jednání v dobré víře není trestným činem.

Současné „smířlivé“ hodnocení skutků, za které dříve soudy ukládaly vysoké tresty, je dle mého soudu v souladu se zdravým selským rozumem. Předkladatelé částečně nepravdivých, s předstihem připravených protokolů o úplnosti zařízení elektráren věděli, že ERÚ rozhodne o vydání licence na základě posouzení na místě skutečného stavu elektrárny, nikoli na základě jimi připravené písemnosti. Úmysl oklamat ERÚ jim proto ani nemohl připadnout na mysl. Revizní technici prováděli revize nízkonapěťových rozvodných sítí „podle dobových zvyklostí“, netušíce, že porušují pravidla, která vydá správní soud o několik let později.

V každém případě v současnosti vedle sebe žijí manažeři investujících společností, odsouzení k vysokým trestům odnětí svobody za vložení do licenčního spisu protokolu o úplnosti zařízení elektrárny, jehož údaje nebyly úplně pravdivé, a vedle nich jiní, kteří byli zproštěni obžaloby za stejný skutek. Vedle sebe žijí bývalí revizní technici, kteří se vrátili z vězení, kam je poslaly soudy, protože provedli revizi nízkonapěťové rozvodné sítě, aniž by čekali na připojení fotovoltaických panelů, a jejich kolegové, kteří provedli revize stejným způsobem, ale nebyli odsouzeni, protože jednali v dobré víře.

Odsouzení z procesů, vedených v epoše „honů na solární barony“, mohou právem mít pocit, že byli souzeni a odsouzeni nespravedlivě. Stát by měl přezkoumat oprávněnost jejich pochybností a snažit se zjednat jim spravedlnost. Ministr spravedlnosti by se měl zamyslet nad cestou k nápravě. Měl by při tom přihlídnout i k trapnosti celého

„honu na solární barony“, způsobené přehlédnutím ztráty daňových výnosů pro stát, která vznikla zásahem do financování solárních elektráren v listopadu roku 2010.

V knihkupectvích jsou ještě zbytky prvního knižního vydání mé knihy Škůdci v taláru. Na webu [ZDE](#) jsem uveřejnil druhý díl. Ten již ale vyšel i v „papírové“ formě a je dostupný v knihkupectvích.

Upozorňuji na zajímavé filozoficko-právní články na webu spolku Chamurappi ([ZDE](#)) v sekci Texty JUDr. Oldřicha Heina. Zvláště upozorňuji na příručku Přehled antické filozofie. Autor je mimořádně vzdělaný právník s praxí prokurátora, státního zástupce, bankovního právníka.

Zdeněk Jemelík

